

Література

1. Офіційний сайт національного природного парку «Нижньосульський» — <http://npp-ns.at.ua>.

ПОПЕРЕДНІ ДАНІ ПРО ВИДОВИЙ СКЛАД ОРНІТОФАУНИ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ УРОЧИЩА «ЦИБУЛІ» ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ

Попельнюх В.В., Кузнецов О.П.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Урочище «Цибулі», яке займає площу 207 га, знаходиться на території Заворсклянської та Микільської сільських рад Полтавського району і включає 3 ключові природні комплекси: водно-болотні, лучно-болотні угіддя та лісовий масив, що примикає до нього.

Фізико-географічне положення та різноманітність природних комплексів сприяло формуванню високих показників ценотичної та флористичної типовості та значного біорізноманіття орнітокомплексів водно-болотних угідь даної території. На території урочища створені системи штучних каналів, які з'єднані двома головними водними плесами, максимальна глибина яких становить до 2,5-3 метрів. За останні роки спостерігається тенденція до зниження рівня води в плесах приблизно на 10-15 см щорічно.

Рослинність в основному представлена типовими гідрофільними видами, переважають очерет, рогози вузьколистий та широколистий. В останні роки помітні активні сукцесійні процеси, які через деякий час можуть суттєво вплинути на видове біорізноманіття цієї території.

Водно-болотні угіддя урочища «Цибулі» є місцем відтворення мисливських видів водоплавних птахів (гуски сірої, лиски, крижня та курочки водяної), тому ця територія інтенсивно використовується мисливцями під час полювань на пернату дичину. Урочище є також місцем зупинки для сірого журавля під час міграцій (Червона книги України) та місцем гніздування деркача (Європейський Червоний список).

За нашими попередніми даними водно-болотний орнітологічний комплекс нараховує 39 видів птахів, які відносяться до 16 родин. Із них 25 видів на даній території гніздяться — бугай *Botaurus stellaris* L., бугайчик *Ixobrychus minutus* L., гуска сіра *Anser anser* L., крижень *Anas platyrhynchos* L., лунь очеретяний *Circus aeruginosus* L., пастушок *Rallus aquaticus* L., погонич звичайний *Porzana porzana* L., деркач *Crex crex* L., курочка водяна *Gallinula chloropus* L., лиска *Fulica atra* L., чайка *Vanellus vanellus* L., грицик великий *Limosa limosa* L., крячок чорний *Chlidonias nigra* L., крячок білощокий *C. hybrida* Pall., рибалочка *Alcedo atthis* L., плиска жовта *Motacilla flava* L., плиска жовтоголова *M. citreola* Pall., Кобилочка річкова *Locustella fluviatilis* Wolf., очеретянка лучна *Acrocephalus schoenobaenus* L., очеретянка ставкова *A. scirpaceus* Herm., очеретянка велика *A. arundinaceus* L., трав'янка лучна *Saxicola rubetra* L., синьошийка *Luscinia svecica* L., синиця вусата *Panurus biarmicus* L., ремез *Remiz pendulinus* L. та вівсянка очеретяна *Emberiza schoeniclus* L.

Інші 14 видів зустрічаються на території під час міграцій — лебідь-кликун *Cygnus Cygnus* L., чирянка мала *Anas crecca* L., чайка *Vanellus vanellus* L., коловодник болотяний *Tringa glareola* L. та звичайний *T. totanus* L., набережник *Actitis hypoleucos* L., баранець звичайний *Gallinago gallinago* L., або перебивають у позаміграційний період, але не гніздяться — чепура велика *Egretta alba* L., чапля сіра *Ardea cinerea* L. та руда

A. purpurea L., сова болотяна *Asio flammeus* Pontopp., мартин звичайний *Larus ridibundus* L. та крячок річковий *Sterna hirundo* L.

Таким чином орнітофауна урочища «Цибулі» найбільш широко представлена Родинами: Чаплеві, Пастушкові та Баранцеві по 5 видів (по 12%) та Качкові, Мартинові та Кропив'янкові — по 4 види (по 10%). Менш чисельними є представники Родин — Яструбові, Журавлині, Сивкові, Совові, Рибалочкові, Плискові, Дроздові, Суторові, Ремезові та Вівсянкові.

Урочище «Цибулі» є перспективним місцем для створення природно-заповідного об'єкту з метою збереження біорізноманіття водно-болотних комплексів.

ГРИЗУНИ ЯК ШКІДНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ

Попельнюх В.В., Кушка В.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

У останні десятиліття на Полтавщині (як і вцілому в Україні), в результаті зміни технологічних процесів щодо вирощування сільськогосподарських культур, намітилася тенденція до зростання чисельності шкідників аграрного сектору виробництва, особливо за рахунок збільшення чисельності популяцій мишоподібних гризунів. Вважається, що ними вже заселено понад 45% сільськогосподарських угідь України, щільність яких на окремих площах перевищує 80 колоній на 1 га.

Збільшення чисельності популяцій гризунів обумовлено особливостями їх біології (високим потенціалом розмноження, швидкою статевою зрілістю, біологічною активністю, тривалістю життя, живучістю, стійкістю до певних видів захворювань, не вибагливістю до кормової бази, особливістю фізіологічних процесів тощо). Таким чином, протягом року самка спроможна продукувати від 3-4-х до 7-ми (в середньому 5) приплодів по 3-8 дитинчат в кожному, що за сприятливих умов її репродуктивний потенціал може становити близько 20 тис. особин. За підрахунками втрати, наприклад, зерна озимої пшениці, в окремих випадках, можуть сягати 40% за наявності 50-60 колоній полівок на 1 га посівів [2].

На території області найбільш поширеними є 5 видів мишей: домова, лісова, польова, жовтогорла та миша-крихітка, які харчуються переважно насінням рослин. У значній мірі вони пошкоджують посіви зернових, зернобобових культур, соняшнику та багаторічних трав. Деякі з них на полях риють неглибокі (30-38 см) нори простої будови, де живуть влітку, восени ж вони заселяють скирти соломи, або переселяються в оселі людей, де оселяються в житлах, льохах, коморах тощо.

Заходи боротьби. Основним методом боротьби є принади на основі овесу, пшениці, жита, ячменю, кукурудзи, яку попередньо розмочують. На 100 кг зерна витрачають 15-20 кг фосфіду цинку. На гектар витрачається 1-2 кг принади при авіаційному розсві, та 0,5 кг при наземному. Авіаційний розсів принади застосовується в зоні підвищеної шкідливості гризунів, коли неможливо застосувати інші механічні засоби. Як метод відлову гризунів можна застосовувати різноманітні за конструкцією ловушки та капкани. Додатковим, але менш ефективним та більш матеріально затратним, може бути застосування витравлення з нір гризунів вихлопними газами від автомашини або трактора, чи заливання жител водою.

У Інституті сільськогосподарської мікробіології розроблено ефективний бактеріальний препарат «Антимишин», призначений для боротьби з полівками, мишами та пацюками на посівах зернових культур, ріпака, багаторічних